

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Funderingen en kelders in de Abtstuin van de Abdij van Park te Heverlee (Leuven).

Onderzoeksrapport van een archeologische toevalsvondst.

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

FUNDERINGEN EN
KELDERS IN DE
ABTSTUIN VAN DE
ABDIJ VAN PARK TE
HEVERLEE (LEUVEN)

Onderzoeksrapport van een
archeologische toevalsvondst

GEERT VYNCKIER

INHOUD

1	ADMINISTRATIEVE FICHE VAN HET PROJECT	6
2	AANLEIDING, UITVOERING EN SITUERING VAN HET ONDERZOEK.....	7
3	TOPOGRAFIE EN SITUERING VAN DE OPGRAVING	11
4	ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS.....	13
5	HISTORISCHE EN CARTOGRAFISCHE INFORMATIE	13
6	RESULTATEN VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK.....	20
6.1	DE SPOREN (FIG. 20 EN 21)	21
6.2	DE VONDSTEN	27
7	CONCLUSIE	28
8	BIBLIOGRAFIE	29

Rapportage	Geert Vynckier
Terreinwerk	Jurgen Staf Rudi Roosen Geert Vynckier
Fotografie	Geert Vynckier Kris Vandevorst
Opmetingen	Johan Van Laecke
Tekenwerk en plannen	Sylvia Mazereel Johan Van Laecke Geert Vynckier

1 ADMINISTRATIEVE FICHE VAN HET PROJECT

Uitvoerder	agentschap Onroerend Erfgoed
Veldwerkleider en erkenningsnummer erkende archeoloog	Geert Vynckier OE/ERK/Archeoloog/2015/00001
Beheer en plaats van geregistreerde data en opgravingsdocumentatie	Archief – agentschap Onroerend Erfgoed – Gustaaf Levisstraat 45, 1800 Vilvoorde en Herman Teirlinck gebouw, Havenlaan 88bus5, 1000 Brussel
Beheer en plaats van vondsten en monsters	Depot – agentschap Onroerend Erfgoed – Gustaaf Levisstraat 45 1800 Vilvoorde
Dossier- en vergunningsnummer	2014/0507 & 8-2014-071
Site-naam	HE14AB (Heverlee 2014 Abdij van Park)
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, plaats)	Vlaams-Brabant-Heverlee (Leuven)-Abdij van Park
Kadasterperceel (gemeente, afdeling, sectie, perceelnummer(s))	Leuven, 12e afdeling, sectie E, perceelsnummer 130K , Abdij van Park
Bounding Box (Lambert 1972)	Punt 1: X: 174513.36 - Y: 171731.13 Punt 2: X: 174524.07 - Y: 172739.98
Begin- en einddatum van uitvoering van het onderzoek	08/12/2014 (terreinwerk)
Relaties	De site ligt in het domein van Abdij van Park te Heverlee deelgemeente van Leuven. De abdij ligt net ten noorden van de Molenbeek. De abdij ligt in een beschermd cultuurhistorisch landschap en is beschermd als monument (https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1899 & https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1885) De site werd opgenomen in de CAI Locatie 2204. (https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/2204)
Trefwoorden	Vlaams-Brabant – Heverlee – Leuven Archeologische sporen – gebouw plattegronden Gebouwen en structuren – religieus gebouw – abdijen Nieuwe tijd 17 ^{de} -18 ^{de} eeuw Toevalsvondst
Administratief toezicht	agentschap Onroerend Erfgoed: Steven Mortier

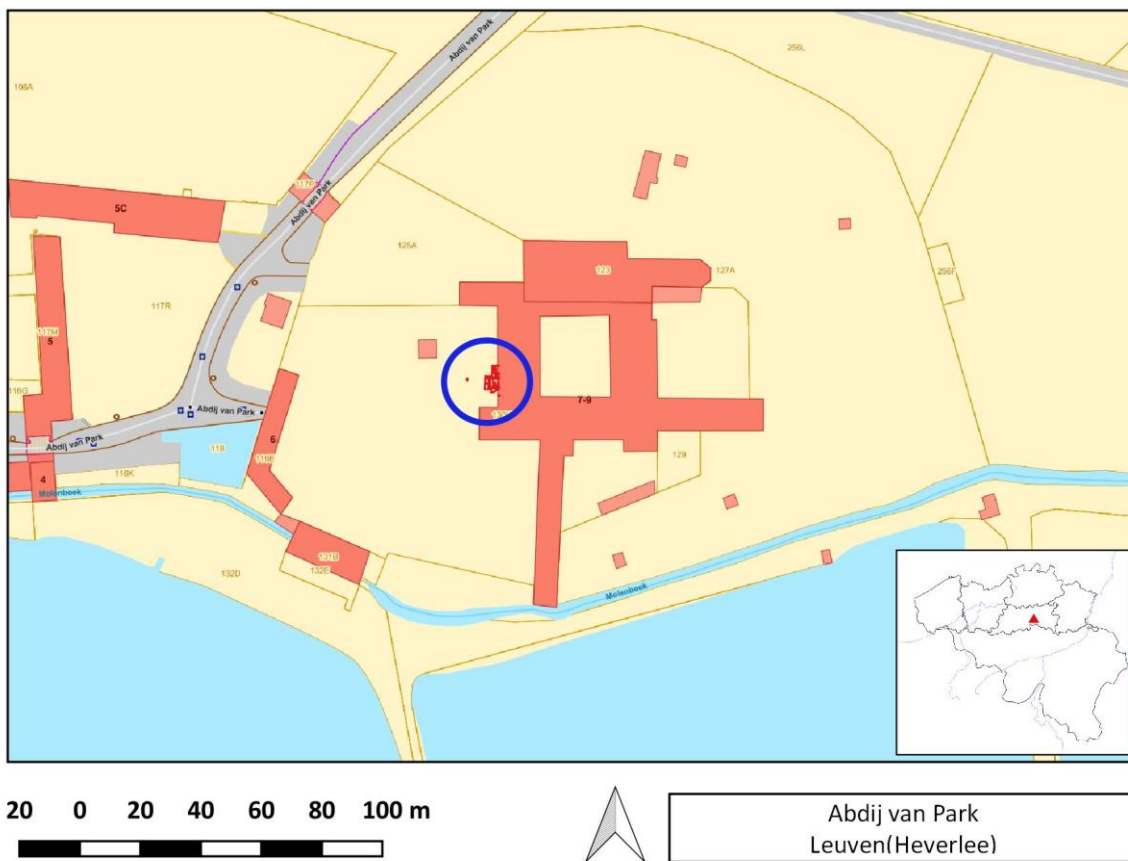

2 AANLEIDING, UITVOERING EN SITUERING VAN HET ONDERZOEK

Op 4 december 2014 kreeg het agentschap Onroerend Erfgoed een melding binnen dat er tijdens graafwerken in de abtstuin van de abdij van Park bakstenen funderingen en een kelder werden aangetroffen (fig. 1-3). De werken bestonden vooral uit graafwerken voor het aanbrengen van nutsleidingen in het kader van de heraanleg van de abtstuin. Op 5 december werd het terrein in afspraak met het betrokken architectenbureau bezocht en met alle betrokkenen afgesproken dat het archeologisch onderzoek zou plaatsvinden op 8 december door een ploeg van het agentschap Onroerend Erfgoed (fig. 4 en 5) en opgemeten door landmeter expert Johan Van Laecke. Tijdens het onderzoek werd een opening van een tweede kelder aangetroffen die *in situ* bleef zitten en bijgevolg niet verder werd onderzocht.

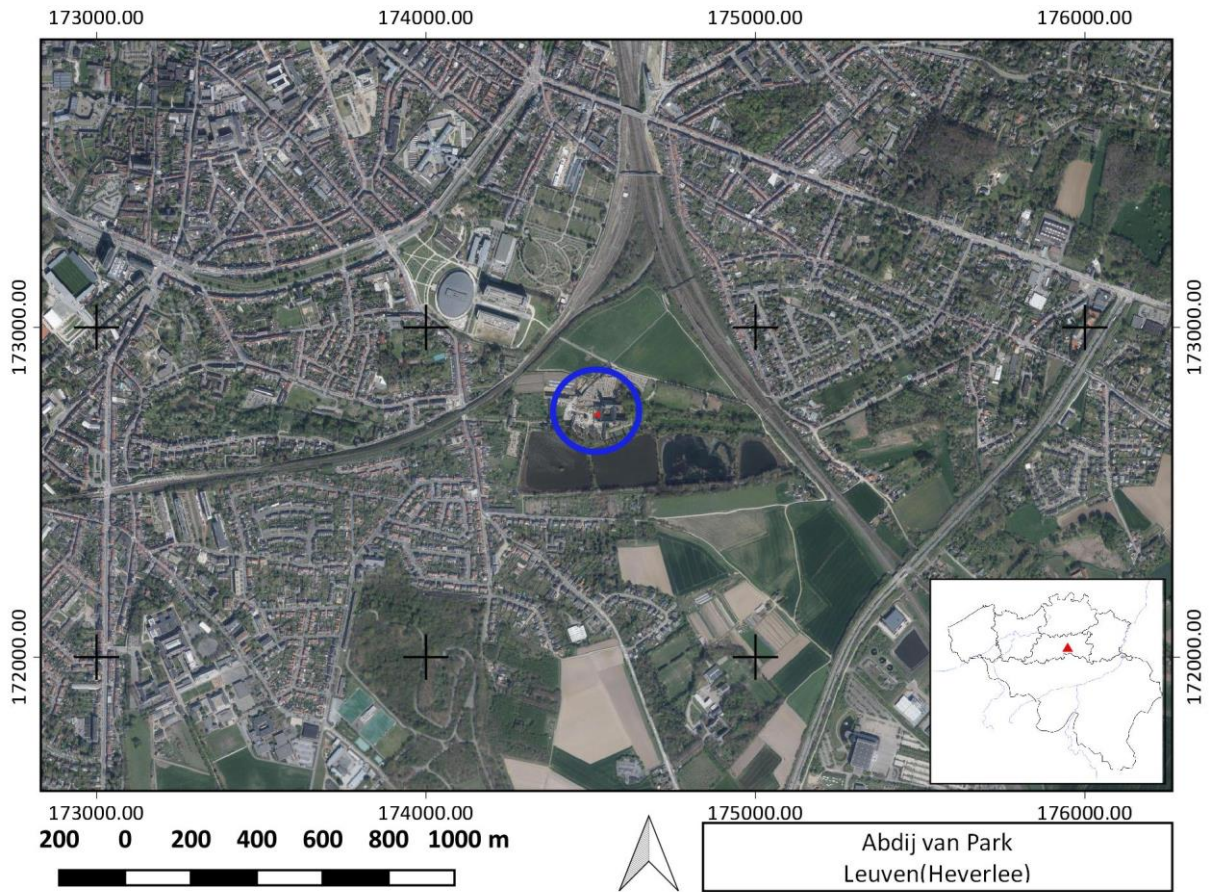
Figuur 1: Situering van de vondstlocatie op het topografisch plan. (©AGIV)

Figuur 2: Situering van de vondstlocatie op het kadasterplan. (©AGIV)

Figuur 3: Situering van de vondstlocatie op de orthofoto. (©AGIV)

Figuur 4: De situatie op het terrein tijdens het eerste bezoek op 05/12/2014. (©agentschap Onroerend Erfgoed)

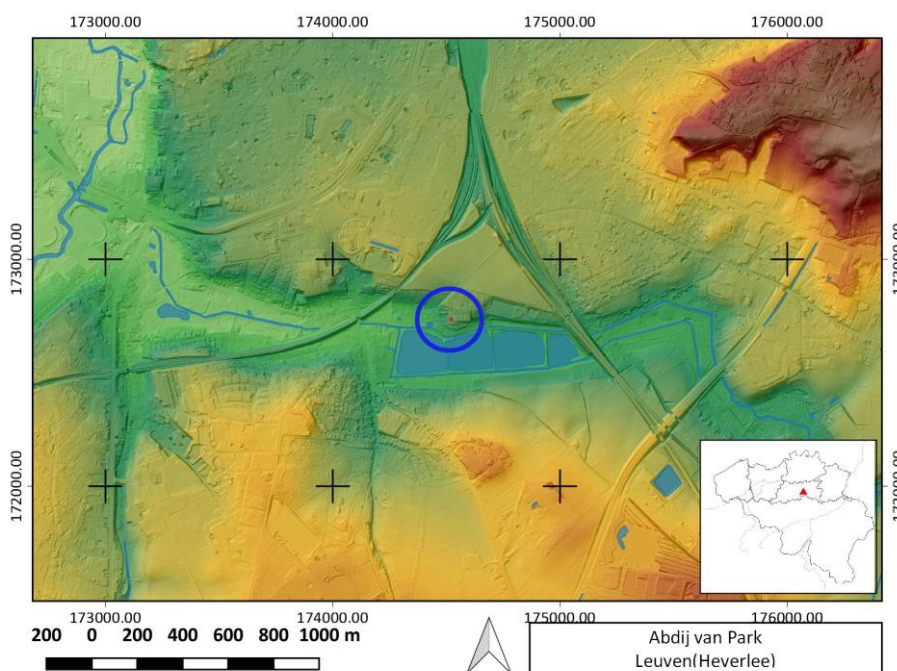
Figuur 5: De situatie op het terrein bij het begin van het onderzoek 08/02/2014. (©agentschap Onroerend Erfgoed)

3 TOPOGRAFIE EN SITUERING VAN DE OPGRAVING¹

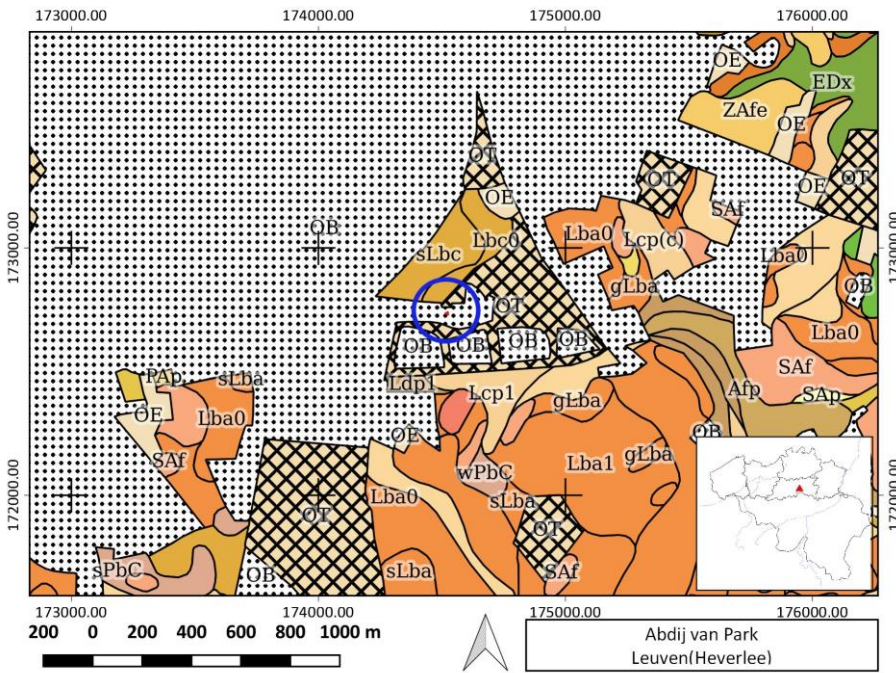
De abdij van Park ligt² ten zuidoosten van het historisch centrum van Leuven in de deelgemeente Heverlee. Het volledige huidige domein van 42 ha ligt binnen het verstedelijkt gebied rond Leuven en zit gekneld tussen twee spoorlijnen. Hierdoor bleef de kern en een deel van de akkers van de abdij gevrijwaard van de oprukkende stad en bleven stilte en authenticiteit bewaard. De abdij van Park ligt in de zandleemstreek van Brabant op de westelijke uitloper van één van de ruggen van het Hageland en in de gradiëntzone die verder naar het westen uitgeeft op de Dijlevallei. De abdij van Park is opgetrokken net ten noorden van de vallei van de Molenbeek die richting westen in de Dijle loopt (fig. 6). In deze vallei ten zuiden van de abdij werden in het verleden meerdere vijvers aangelegd. De Molenbeek ligt in het stroomgebied van de Schelde en meer bepaald in het Dijlebekken. De abdij en de plaats van het onderzoek liggen in de bebouwde zone (OB). De bodems in de direct omgeving zijn sterk vergraven gronden (OT). Ten noorden van de abdij bestaan de gronden (fig. 7) uit droge zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (sLbc en Lbc0), ten oosten uit droge zandleembodems met textuur B horizont (Lba0, gLba), ten zuiden uit matig droge tot natte zandleembodems zonder profiel (Lcp1, Ldp1, Lbp(c) of met textuur B horizont (Lba). Op het gewestplan ligt de site volledig in parkgebied (fig. 8). Het complex van de abdijgebouwen bevindt zich op de overgang van het hoger gelegen gebied in het noorden en het lagere ten zuiden en liggen op een kleine zuidelijke uitstulping waarin we de aanleg herkennen voor de bouw en de uitbouw van de abdij. De zone die werd onderzocht ligt op een hoogte van ca. 36,10 tot 36,40 TAW.

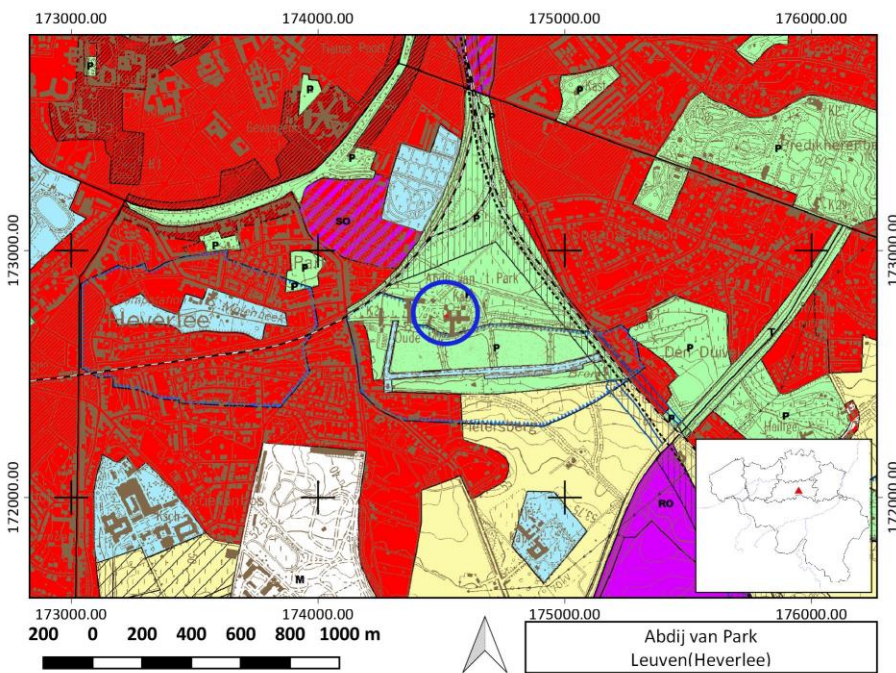
Figuur 6: Situering van de vondstlocatie op het DHM. (©AGIV)

¹ <http://www.geopunt.be/> en <https://www.dov.vlaanderen.be>.

² De abdij ligt in een beschermd cultuurhistorisch landschap en is beschermd als monument.

Figuur 7: Situering van de vondstlocatie op de bodemkaart. (©Geopunt)

Figuur 8: Situering van de vondstlocatie op het gewestplan. (©AGIV)

4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Op het domein van de abdij werden meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het eerste onderzoek gebeurde in 1943 onder Lemaire R. en vond plaats in en rond de abbatiale kerk. Daarna duurde het tot januari 2005 vooraleer een volgend onderzoek gebeurde. Het laatste onderzoek op het domein van de abdij vond plaats in het voorjaar van 2020. Deze onderzoeken en de resultaten zijn opgenomen in de CAI als locatie 2204³. Het zou ons in het kader van dit onderzoeksrapport te ver leiden om al deze resultaten hier te bespreken. Een overzicht van deze verslagen, rapporten, archeologienota's, onderzoeksrapporten, wordt opgesomd in de bibliografie.

5 HISTORISCHE EN CARTOGRAFISCHE INFORMATIE⁴

De abdij van Park kende een lange en tumultueuze geschiedenis en veranderde qua gebouwenstructuur en -aantal van periode tot periode. Hier zal dan ook slechts kort een schets gegeven worden van de geschiedenis van de abdij en zullen eveneens in het kort de gekende historische afbeeldingen en cartografie besproken worden. Deze beschrijving zal vooral gericht zijn op de abtswingel en de abtstuin waar de toevalsvondst zich bevond.

De vroegste geschiedenis van de abdij gaat terug tot de 12de eeuw. In een oorkonde die dateert van 1129 wordt gemeld dat woeste gronden en bossen geschonken worden aan de Norbertijnen van de Sint-Martinusabdij te Laon. De abt van deze abdij zond op vraag van hertog Godfried I met de baard enkele norbertijnen naar Heverlee waar ze het jachtpark van de hertog ter beschikking kregen. De Norbertijnen doopten de nieuwe stichting: *conventus sanctae Mariae de Parco*. Vier jaar eerder was in Vlierbeek al een abdij opgericht. Natuurlijk had deze stichting ook socio-economische en politieke motieven. In 1154, onder het bewind van de eerste abt Simon van Saint-Maurice, had de jonge gemeenschap al 350 ha bos, landerijen en weiden in talrijke Brabantse dorpen (12) in bezit. Van in het begin begon men aan de bouw van de Sint-Jan-de-Evangelistkerk. Vanaf de 14de eeuw bouwde men verder aan het kloostercomplex. Men volgde hiervoor de algemene plattegrond, gebaseerd op het 8ste-eeuwse model van Sankt-Gallen waarbij de gebouwen zich rondom het pandhof bevinden. De uitbreidingen van het kloostercomplex volgden elkaar op wat in 1450 resulteerde in een verbouwing van het abtswartier en de eerste visvijver die werd aangelegd.

In de tweede helft van de 16de eeuw volgden meer uitgebreide bouwcampagnes. Lodewijk Van Den Berghe (1543-1558) zorgde voor nieuwe bouwwerken zowel binnen als buiten de abdij. Hij vergrootte de westelijke abtswingel en zorgde voor een nieuw portaal van dit gebouw. Ook zorgde hij voor een nieuwe poort die toegang verschafte tot het voorplein. Karl Van Der Linden volgde hem op en liet vooral vernieuwingswerken aan de oostelijke vleugel uitvoeren. In 1561 werd de oostelijke pandgang afgewerkt en de kapittelzaal kreeg een imposante toegangsportiek. Door de godsdienstoorlogen, de beeldenstorm en de Tachtigjarige oorlog in de tweede helft van de 16de eeuw stopten de grote bouwcampagnes. De bewoners van de abdij trokken zich in 1578 terug in het refugiehuis in Leuven en keerden pas in 1589 terug.

In de 17de eeuw kwam er een heropleving tijdens de rustigere periode tijdens het bewind van de landvoogden Albrecht en Isabella. De vrede in de regio keerde pas volledig terug door de vrede van Münster in 1648. De opeenvolgende abten Jan Druys (1601-1619) en Jan Maes (1635-1647) zorgden voor nieuwe bouwcampagnes waarbij de kerk, het kloosterpand en de oostelijke vleugel onder handen werden genomen. De grootste bouwcampagne gebeurde echter onder abt Libert de Paepe (1648-1682) toen de abdij een hoogtepunt beleefde en haar grondbezit zich uitstreekte over 130 dorpen. De

³ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/2204>.

⁴ https://nl.wikipedia.org/wiki/Abdij_van_Vlierbeek, <http://norbertijnenabdijvanpark.be/geschiedenis/>. Deze tekst is tevens gebaseerd op de informatie aangetroffen in de talrijke publicatie uit de bibliografie.

bouwwerken en aanpassingswerken (1661-1664) bevatten het *claustrum*, het huidige hoevecomplex, de schuur, het wagenhuis en de stallen. In 1666 volgde dan de aanleg van een waterpoel aan het provisorienhuis. Binnenin de muren van het *claustrum* werd vooral het interieur verfraaid waaronder de stucwerkplafonds in de refter en de bibliotheek en werd de vleugel van de infirmerie aangepast en uitgebreid.

Tijdens de 18de eeuw kwam er een stop op de bouwcampagnes. Slechts één belangrijke verbouwing is te melden in deze periode, waarbij de abdij zijn huidige uitzicht kreeg. Abt Hieronymus de Waerseggere (1719-1730) richtte een spreekhuis op voor de gasten van de abt, nam meerdere gebouwen onder handen aan binnen- en buitenzijde, verbouwde het provisorienhuis en verbouwde de Boschpoort (later de Norbertijnenpoort). In 1725 werd de Leeuwenpoort aan de ingang van de eerste abtisdreef opgetrokken en nam men de abtswoning onder handen. De muur van de abtstuin werd vervangen door een balustrade en versierd met balusters en vazen. In 1730 werden de verbouwingen aan de abtijkerk, verhogen van het kerkchip en een nieuwe toren, beëindigd. Tijdens de tweede helft van de 18de eeuw werd de infirmerie verhoogd zoals ze nu nog te herkennen is.

In 1797, tijdens de Franse overheersing viel het doek over de abdij. De gronden en goederen werden genationaliseerd en verkocht. In 1803 heropende de abtijkerk die vanaf toen dienst deed als parochiekerk. In 1833 werd de abdij heropgericht door vicaris-generaal Corselis. Pas in 1848 keerde het tij voor de abdij en startte ze een tweede leven onder Franciscus Versteyleen (1887-1897). Men ondernam missiewerk in Brazilië, richtte de Sint-Norbertusschool op stichtte een koffiebranderij en bouwde een abtjehoeve.

In het begin van de 20ste eeuw kende de abdij nog enkele restauratiecampagnes net als in de jaren 50 en 60. Gedurende de tweede helft van de 20ste eeuw volgde de vergrijzing en het tekort aan roepingen binnen de gemeenschap maar door een samenwerking tussen de lokale overheid, de Vlaamse bisdommen, Vlaanderen, de KU Leuven en de Vrienden van de Abdij werd een nieuwe toekomst verzekerd, samengaand met een grote en grondige restauratiecampagne. Bij de start van de 21ste eeuw werd een erfpachtovereenkomst van 99 jaar aangegaan tussen de stad Leuven en de vzw Abdij van Park en kwam het grootste deel van het domein onder stadsbeheer. Later volgden ook de kloostergebouwen en werd gestart met de grote restauratiecampagne met de steun van de Vlaamse Overheid. In 2025 zou alles voltooid moeten zijn.

Op de voorhanden zijnde kaarten en tekeningen van de abdij wordt vooral gekeken naar de invulling van de abtstuin waar de funderingen en kelders werden aangetroffen.

De oudste afbeelding van de abdij is terug te vinden op de kaart van Deventer (1555) maar hier wordt de abdij slechts schematisch weergegeven en zijn de abtstvleugel, die in deze periode door Lodewijk Van Den Berghe (1543-1558) werd vergroot, en de aansluitende abtstuin niet te herkennen (fig. 9).

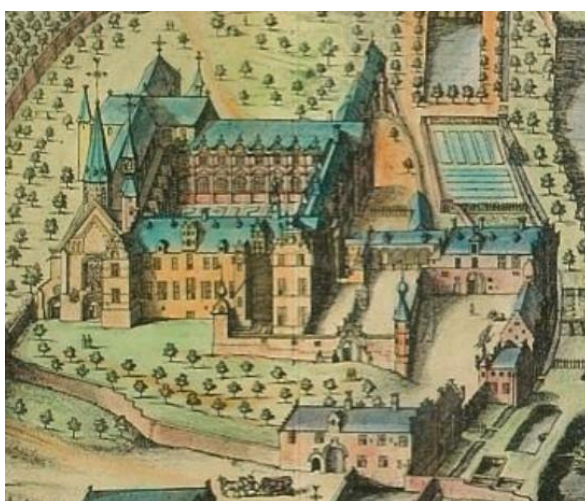
Figuur 9: De abdij op de kaart van Jacob van Deventer. (©KBR)

De eerste gedetailleerde gravures van de parkabdij dateren van het begin van de 17de eeuw (1610) en waren van de hand van Jan Baptist Gramaye, waarvan we weten dat de tekeningen vrij accuraat zijn door zijn grondige aanpak van bezoeken en beschrijvingen. Het abtsgebouw is goed te onderscheiden maar door de muur die op dat ogenblik nog aanwezig was rond het zuidelijk gedeelte is het zicht op de abtstuin en meer bepaald de plaats van de toevalsvondst, niet goed zichtbaar. Aansluitend aan de westvleugel is alleen een uitbouw te zien (fig. 10) en een bijgebouwtje.

Figuur 10: Detail van de abtstuin op de gravures van 1610 van Gramaye. (©KULeuven Centrale Bibliotheek)

Een volgende gravure uit het boek *Chorographia Sacra Brabantiae* is deze van A. Courtmans en gegraveerd door L. Vorstermans uit 1659-1663 (fig. 11). Een zeer duidelijke gedetailleerde gravure die een beeld geeft van de abdij bij het begin van de ambtstermijn van Libert de Pape (1648-1682) voordat hij begon met zijn uitgebreide bouwwerken. Op deze gravure hebben we een duidelijker beeld van het abtsgebouw en de bijhorende ommuurde abtstuin. Tegen de abtstvleugel is duidelijk een vierkante (trap)toren te herkennen die zich over beide verdiepingen uitstrekt. Eenzelfde beeld zien we op een anonieme kaart van de heerlijkheid Vinkenbos uit de tweede helft van de 17de eeuw (fig. 12) en op een schilderij: *De triomf van de acht licentiaten van de Parkabdij* door Lamber Blendeff uit 1698 (fig. 13).

Figuur 11: Detail van de abtstvleugel en de ommuurde abtstuin in 1659. (© KBR)

Figuur 12: Detail van een anonieme kaart van de heerlijkheid Vinkenbos met de abdij in de 2de helft van de 17de eeuw. (© Collectie Parkabdij)

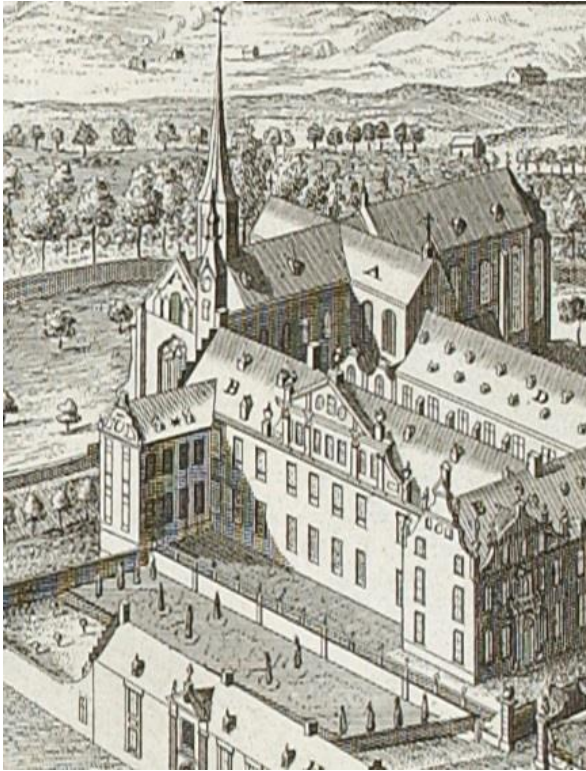

Figuur 13: Detail van het schilderij: *De triomf van de acht licentiaten van de Parkabdij* door Lamber Blendeff uit 1698. (© Collectie Parkabdij)

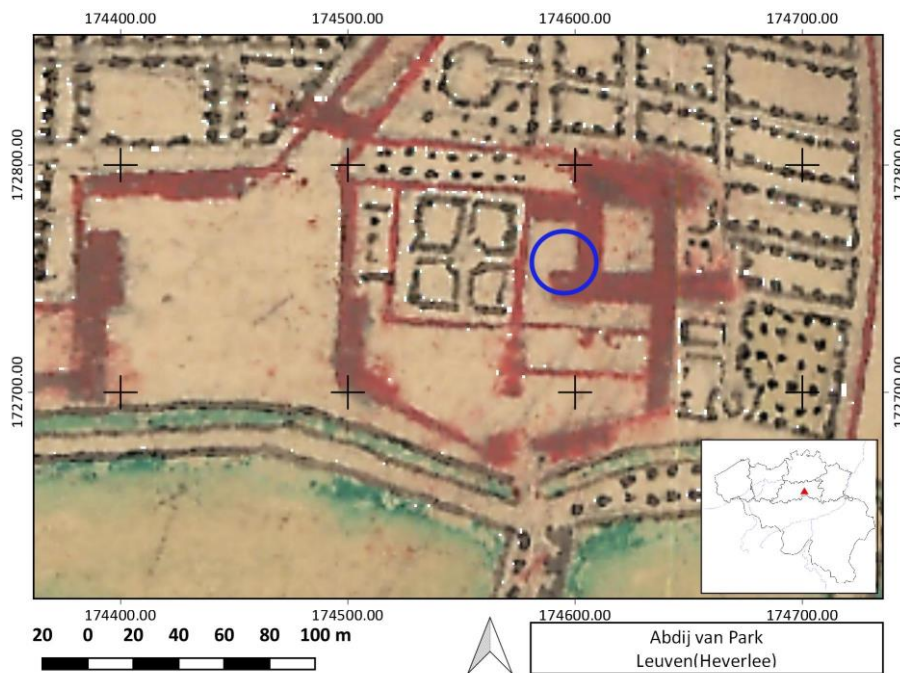
Onder abt Hieronymus de Waerseggere (1719-1730) werd er volop verbouwd aan de abtswoning die een nieuwe zuidelijke toegangshal en trap kreeg. Het is dan ook in 1725 dat de abtstuin ten westen van het abtswartier wordt vergroot, de muur wordt afgebroken en vervangen door een terras met balustrade. Deze nieuwe lay-out zien we heel duidelijk op een kopergravure uit het *Chorographiae sacrae Brabantiae sive celebrium aliquot in ea provinciae: Abbatiarum, coenobiorum, monasteriorum, ecclesiarum, piarumque fudationum descriptio* uit 1726 (fig. 14), op de kaart van Villaret (1745-1748) (fig. 15), de kaart van graaf de Ferraris (1771-1777) (fig. 16) en een figuratieve kaart uit 1785 (fig.17). Wat direct opvalt naast de nieuwe grotere abtstuin, is het niet meer aanwezig zijn van de vierkante (trap)toren die zich over beide verdiepingen uitstrekt. Deze situatie blijft onveranderd tot een paar jaar geleden toen de abtstuin heraangelegd werd in 2014 (fig. 18).

Figuur 14: Detail van een gravure van uit 1726. (© Collectie Vrienden van de abdij van Park.)

Figuur 15: Situering van de vondstlocatie op de kaart van Villaret. (©AGIV)

Figuur 16: Situering van de vondstlocatie op de kaart van Graaf de Ferraris. (©AGIV)

Figuur 17: Detail van Carte figurative d'une partie des villages de Korbeek-Lo et de Heverlee, dans les environs de l'abbaye de Parc uit 1785. (© Rijksarchief België)

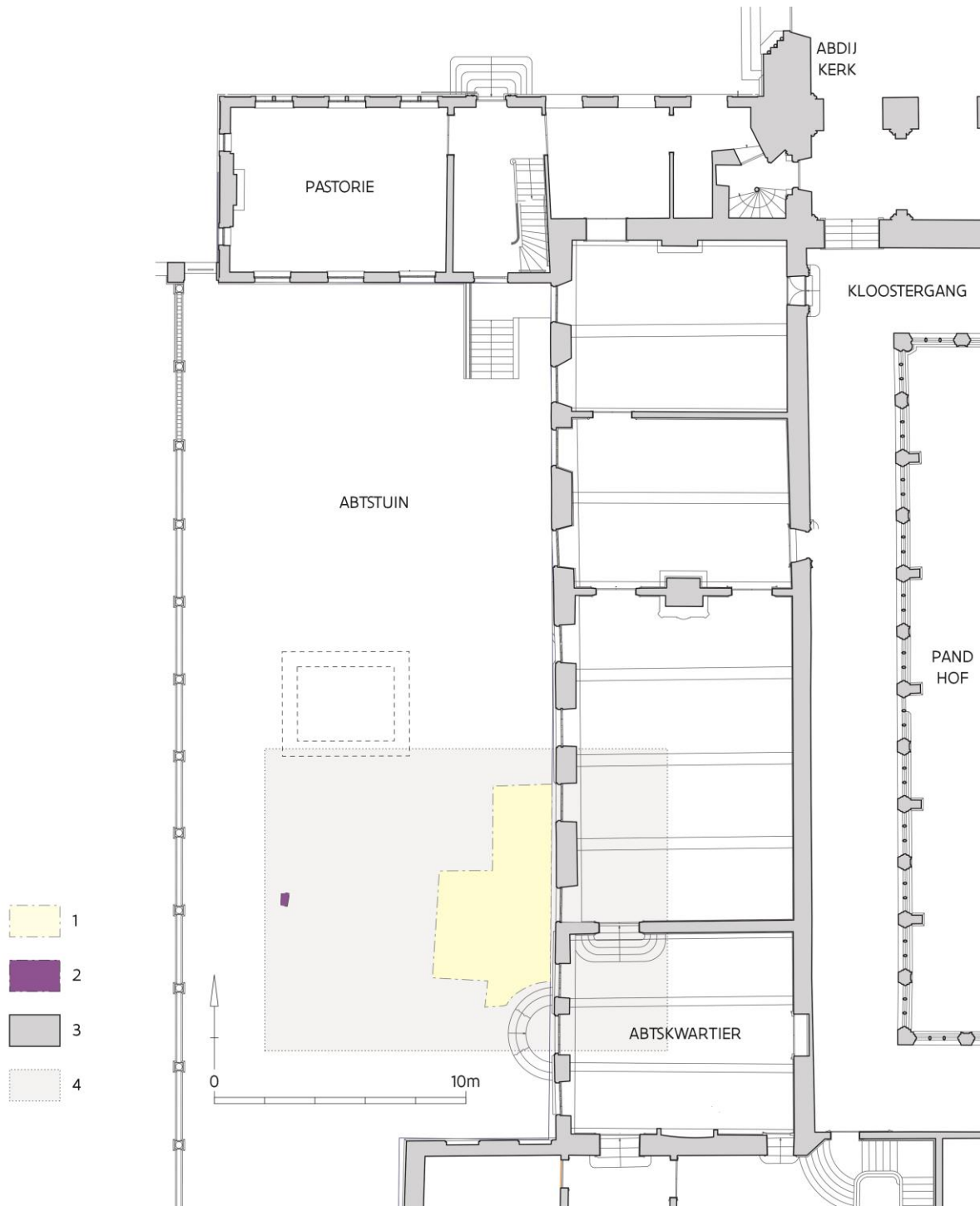
Figuur 18: De abtstuin op een foto van het begin van de 20ste eeuw en na het heraanleggen na 2014. (© Delcampe.net en agentschap Onroerend Erfgoed)

6 RESULTATEN VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Buiten de aangetroffen kelders en enkele muurfunderingen waren er in het onderzochte deel van de abtstuin geen noemenswaardige sporen aanwezig (fig. 19). Alleen het terrein dat vrij lag werd opgeschaafd, opgeschoond en onderzocht. De rest van de abtstuin werd niet verder afgegraven. De uitgegraven sleuven voor de nutsleidingen leverden verder geen archeologische sporen of vondsten op. De resten van de aangetroffen kelders en muren werden na het onderzoek afgedekt met een doek en blijven *in situ* bewaard.

Figuur 19: De onderzochte zone en werkput in de abtstuin ten westen van de abtvsleugel: 1: werkput; 2: opening van een tweede kelder; 3: muren van de abdij; 4: afbakening detailplan fig. 20.

6.1 DE SPOREN (FIG. 20 EN 21)

In het vlak van de werkput werden vooral bakstenen muurfunderingen aangetroffen die rechtstreeks verband hielden met of deel uitmaakten van de aanwezige kelder tegen de abtstvleugel. De bakstenen funderingen S6, S7, S9 en S10 (fig. 20), alle ca. 50cm breed en opgebouwd met bakstenen⁵ en een witgrijze zandige kalkmortel vormen samen met de deels uitgebroken fundering (fig. 20, S8) een vierkant buitenom van ca. 3,6 m op 3,6m tegen de westvleugel van de abtswoning (fig. 22) We vermoeden dat deze fundering de fundering is van een oude traptoren die zich volledig rond de ondergrondse kelder bevindt. Binnen dit vierkant was aan de oppervlakte het gewelf van de kelder in baksteen (fig. 20, S1) zichtbaar. Bovenop dit gewelf zijn er nog sporen van smallere bakstenen muurtjes (fig. 20, S2, S3 en S4 en fig. 23). De bedoeling hiervan ontgaat ons net als de hergebruikte natuurstenen steen die bovenop het gewelf werd aangetroffen (fig. 20, S5)⁶. Tussen deze funderingen en het gewelf van de kelder bevindt zich een donkerbruine lemige opvullingslaag met mortel- en baksteenfragmenten (fig. 20, S11). Deze laag is op het hele terrein aanwezig tussen al de aangetroffen funderingsspooren en is met grote waarschijnlijkheid in verband te brengen met het ophogen en egaliseren van het terrein om de abtstuin uit te breiden en heraan te leggen. In het noorden van de werkput is deze laag deels (30 cm diep) weggegraven en konden we vaststellen dat plaatselijk onder deze laag een geelgroen gevlekte zandig leem laag zat (fig. 20, S19). Of dit de vaste bodem of verplaatste grond is, konden we door de beperkte oppervlakte van het onderzoek niet achterhalen.

Ten noorden van het gewelf en de mogelijke fundering van de traptoren bevinden zich twee bakstenenfunderingen S14 en S15 (fig. 20), die 26cm breed zijn, die samen een rechte hoek vormen en waartussen eveneens een pakket witgrijze kalkmortel en baksteen zichtbaar is (fig. 20, S16). Dit is waarschijnlijk het hoogste deel van het gewelf dat boven op een gang zit, die vertrekt uit de grote kelder onder S1 richting abtstvleugel.

Andere aangetroffen sporen in het vlak zijn drie bakstenen funderingsresten, ca. 25 tot 30 cm breed (fig. 20, S12, S13 en S17). Alle zijn ze gemetseld met een witgrijze kalkmortel en vertonen duidelijk een bouwnaad t.o.v. de aangrenzende zwaardere hoger besproken funderingen. Spoor S17 loopt van zuid naar noord en aansluitend bij de gang van de kelder (fig. 24). Ten westen van deze muur was duidelijk een puinlaag (S18) op te merken waar meerdere bakstenen- en mortelfragmenten in lagen. Deze laag schrijven we toe aan een restant van de omgevallen of vernielde muur (S17). De twee andere muurfunderingen (S12 en S13) lopen parallel met ongeveer 1,5 m tussen beide muren, van oost naar west en lopen verder door buiten de werkput (fig. 20 en fig. 25).

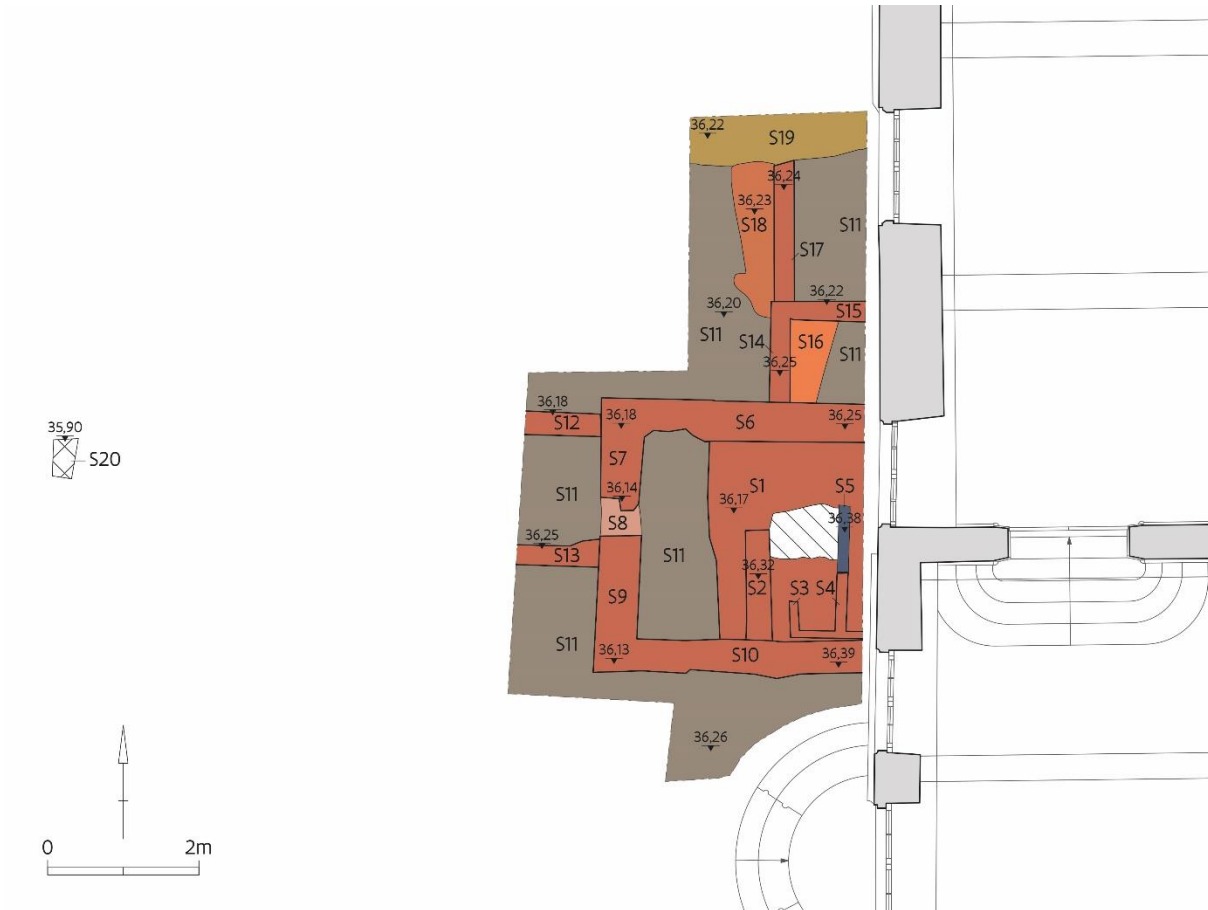
De kelder, de aanleiding van het melden van deze vondst, bevindt zich in het zuidelijk deel van de abtstuin net ten noorden van een trap die toegang geeft tot de salons van het abtswartier. Deze kelder werd ontdekt toen er een gat ontstond in het gewelf bij het afgraven van de bovenste grondlaag. Via deze holte was de onderliggende kelderruimte (fig. 20, S1) toegankelijk. De deels met grond opgevulde kelder was volledig opgebouwd uit baksteen en gemetseld met een lichtgrijs-gele zandige mortel. Een duidelijk regelmatig metselverband is niet te herkennen. De bakstenen zijn door elkaar kops en strek gemetseld. Onder het afgeplatte tongewelf van de kelder bevindt zich een rechthoekige ruimte van ongeveer 120 - 140 cm hoogte, 260 cm lang en 172 cm breed⁷ (fig. 26). Ongeveer in het midden van de oostelijke en westelijke keldermuur was het regelmatige metselwerk onderbroken door een zichtbaar ander metselwerk dat 38 cm breed is (fig. 27). Misschien gaat het hier om de aanzet van een dwarsmuur die nu verdwenen is. In de noordelijke muur van de kelder bevindt zich een nis van ca. 50 x 50 x 50 cm die onderaan is afgewerkt met een schuin oplopende natuurstenen plaat. We vermoeden dat dit de restanten zijn van een afgedekt keldergat (fig. 28).

⁵ De lengte, breedte en dikte van de gebruikte bakstenen werd bij dit onderzoek niet opgemeten.

⁶ De bakstenen muurtjes zijn misschien wel de restanten van een vloer op het gewelf van de kelder en de natuursteen zou dan een restant van een dorpel of opstapje kunnen zijn richting gebouw.

⁷ Binnenmaat van de rechthoekige ruimte.

Figuur 20: Alle sporenplan met de TAW-hoogtes.

Figuur 21: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het noorden.

Figuur 22: De bakstenen funderingen die samen een vierkant van 3,6 op 3,6 m vormen.

Figuur 23: Het tongewelf van de kelder aan de buiten zijde met de smallere bakstenenmuurtjes.

Figuur 24: De smallere bakstenen muurfundering spoor S17 lopende van zuid naar noord.

Figuur 25: De twee smallere bakstenen muurfundering spoor S12 en S13 lopende van oost naar west.

Figuur 26: Het metselwerk van de zuidelijke kelderdeur met tongewelf.

Figuur 27: Restanten van een dwarsmuur in de westelijke kelderdeur.

Figuur 28: Uitgespaarde nis of keldergat in de noordelijke keldermuur.

Aan de noordzijde van de grote kelderruimte bevindt zich een smallere gang, ongeveer 90 cm breed en 150 cm lang met een zadeldakvormig gewelf (fig. 29 en 30). Deze gang maakt op het einde een rechte hoek om verder te lopen richting kelder-, funderingsmuur van de abtswoning (fig. 31). Of er tussen deze kelder en de aangrenzende kelder van de abtswoning in het verleden een opening was is niet te achterhalen maar is wel een mogelijkheid.

Tenslotte vermelden we nog een andere kelder die alleen gekend is doordat er bij de graafwerken een holte in het gewelf werd gecreëerd. Hij werd aangetroffen ongeveer 6m ten westen van de onderzochte werkput. Door de holte was duidelijk te zien dat het een tweede bakstenen kelder (fig. 20, S20) betrof. De kelder zelf werd verder niet betreden en niet onderzocht daar de veiligheid niet kon gegarandeerd worden en deze toch volledig in situ bewaard zou blijven.

Figuur 29: De gang met zadeldak gewelf in de noordelijke muur van de kelder.

Figuur 30: Het vervolg van de gang met zadeldak gewelf.

Figuur 31: De gang richting abtsgebouw.

6.2 DE VONDSTEN

Tijdens dit onderzoek werden geen archeologisch vondsten aangetroffen.

7 CONCLUSIE

Het beperkte onderzoek dat naar aanleiding van deze toevalsvondst gebeurde leverde de volgende resultaten op.

We kunnen met zekerheid zeggen dat de aangetroffen funderingen en kelders⁸ dateren van voor de aanleg van de nieuwe grotere abtstuin in 1725 die voor het eerst zichtbaar is op de kopergravure uit 1726. De donkerbruine lemige opvullingslaag met mortel- en baksteenfragmenten (S11) is waarschijnlijk ook toen verspreid bij de aanleg van de abtstuin en de nivellering van het terrein.

Waar toe de aangetroffen muurfunderingen en kelders uiteindelijk behoorden en hoe oud ze zijn vinden we misschien terug op de afbeeldingen van voor 1725. De gravures en kaarten voor 1659 leren ons niets over de invulling van de abtstuin. Het is pas vanaf de gravure van L. Vorstermans en A. Courtmans dat we een duidelijker beeld krijgen van wat er in de kleinere, oudere, ommuurde tuin van de abt stond. Tegen de abtswoning is zowel op deze gravure, de pre-kadastrale kaart van de heerlijkheid Vinkenbos uit de 2de helft van de 17de eeuw en het schilderij van L. Blendeff uit 1698 een traptoren te herkennen die duidelijk vierkant van vorm is en zich uitstrekt over beide verdiepingen. De zware funderingen die een vierkant vormen van 3,6 x 3,6 m tegen de westvleugel zijn hiervan waarschijnlijk de restanten. De kelder die duidelijk opgenomen is in dit geheel zou dan van dezelfde periode zijn. Tot welk gebouw de andere smallere funderingen behoorden is zowel uit de iconografie als de cartografie niet te achterhalen.

Na het onderzoek werden beide kelders gevuld met zand, afgedekt met worteldoek en zuivere grond en *in situ* bewaard.

---

⁸ Er is ook een mogelijkheid dat de eerste kelder tegen de abtswoning een citerne is maar daar vonden we niet direct aanwijzingen voor.

8 BIBLIOGRAFIE

URL's

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020: *Abdij van 't Park* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135102> (geraadpleegd op 30 april 2020).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020: *Norbertijnenabdij van Park* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42566> (geraadpleegd op 30 april 2020).

CARTESIUS 2020: HEVERLEE [online], <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/#> (geraadpleegd op 6 mei 2020).

CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS 2020: *CAI Locatie 2204* [online], <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/2204> (geraadpleegd op 4 mei 2020).

DATA ONDERGROND VLAANDEREN 2020: *Abdij van Park*, Leuven[online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 4 mei 2020).

DEL CAMPE.NET 2020: *Abdij van Park* [online], <https://www.delcampe.net/nl/verzamelingen/postkaarten/> (geraadpleegd op 30 april 2020).

GEO PUNT 2020: *Abdij van Park* [online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 4 mei 2020).

NORBERTIJENABDIJ VAN PARK 2020: *Geschiedenis* [online], <http://norbertijnenabdijvanpark.be/geschiedenis/> (geraadpleegd op 30 april 2020).

WIKIPEDIA 2020: *Abdij van Park* [online], https://nl.wikipedia.org/wiki/Abdij_van_Park (geraadpleegd op 30 april 2020).

Literatuur

BARTHOLOMIEUX B. & DIERCKX L. 2020: *Abdij van Park pandtuin en verhoogde tuin (prov. Vlaams Brabant) Archeologische prospectie*. Archeologierapport Monument Vandekerckhove, Ingelmunster.

CLAESSEN J., VAN GENECHTEN B., VERBEELEN G., DIRIX E., SYS A. AUDENAERT E. & BOUCKAERT K. 2017: *Archeologienota. Heverlee – Abdij van 't Park Tiendenschuur*, Archeo-Rapport 2017J61, Kortenaeken.

DE VALCKENEER L. 2020: *Abdij van Park (Heverlee): Pandtuin en Infirmierietuin (prov. Vlaams – Brabant)*, Archiefstudie Monument Vandekerckhove, Ingelmunster.

DEVROE A. & CLAESSEN J. 2013: *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem – Heverlee, Abdij van Park, Tiendenschuur*, Archeo-rapport 2013/17, Kortenaeken.

LEMAIRE R. 1944: *Opgavingen in en rond de abbatiale kerk van Park – Heverlee, uitgevoerd in november-december 1943*, dd. 14-01-1944, Archief NDO, Brussel.

ARCHIEF NDO LEMAIER, R. *Opgavingen in en rond de abbatiale kerk van Park- Heverlee, uitgevoerd in november-december 1943, dd 14-01-1944*

SAEY T. 2020: *Abdij van Park – Geofysisch onderzoek in de pandtuin en verhoogde tuin*. Rapport 3Dsoil, Beerse.

SMEETS M. 2008: *Het archeologisch onderzoek van het Locutorium van de abdij van Park, Archeologie 2008. recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*, 16-18.

SMEETS M. 2008: *Archeologische onderzoek in het Locutorium van de Abdij van Park (Heverlee, Leuven, Vl.-Bt)*, *Archaeologia Mediaevalis* 31, 101-103.

SMEETS M. 2015: *De archeologische begeleiding bij rioleringswerken in de abdij van Park te Heverlee*, Studiebureau archeologie, Archeo-rapport 335, Kessel-Lo.

SMEETS M. 2016: *De archeologische begeleiding bij de waterleidingswerken in de Abdij van Park te Heverlee*, Studiebureau archeologie, Archeo-rapport 375, Kessel-Lo.

- SMEETS M. & STEENHOUDT M. 2009: *Het archeologisch onderzoek van de Mariapoort van de abdij van Park (Heverlee)*, Studiebureau archeologie, Archeo-rapport 13, Kessel-lo.
- SMEETS M. & STEENHOUDT M. 2010: Het archeologisch onderzoek van de Mariapoort van de Abdij van Park (Leuven), *Archeologie 2010: Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*, 18-20.
- VAN AERSCHOT S. 1987: Geboden toegang. De abdij van Park in Heverlee, *Monumenten & Landschappen*, 49-57, Brussel.
- VANDEGEHUCHTE C., FEXER C., SMEETS M. & COENEN M. 2008: *Het archeologisch onderzoek in het Locutorium van de abdij van Park (Heverlee)*, Studiebureau Archeologie, Kessel-Lo.
- VANDER GINST V. & SMEETS M. 2013: *Het archeologisch onderzoek in de Sint-Jan-Evangelistkerk te Heverlee*, Studiebureau Archeologie, Kessel-Lo.
- VANDER GINST V. & SMEETS M. 2013: *Het archeologisch onderzoek in de Sint-Janspoort en het molencomplex van de abdij van Park te Heverlee*, Studiebureau Archeologie, Archeo-rapport 168. Kessel-Lo.
- VAN LANI S. 2003: *Met zicht op de abdij: de iconografie van de abdij van Park* (tentoonstellingscatalogus Open Monumentendag 2003, Abdij van Park – Heverlee, 14-15 september 2003.), Leuven.
- VAN RANSBEECK L. 2018: Vondstmelding verslag Leuven Abdij van Park Gastenkwartier, Leuven.
- VYNCKIER G., 2013: Muren, muren, muren en nog eens muren: archeologische toevalsvondsten in Vlaams-Brabant in 2013. *Archeologie 2013. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*, 26-29.
- VYNCKIER G. 2016: Registratie van een toevalsvondst in de abdij van Park te Heverlee - Leuven (Provincie Vlaams-Brabant), *Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 47*, Brussel.
- WOUTERS W. 2005: *Op zoek naar een fontein...* Verslag van de prospectie met ingreep in de bodem op het neerhof van de Parkabdij in Heverlee (Leuven, Provincie Vlaams-Brabant), Vlaams Instituut Onroerend Erfgoed, Brussel.

